

Rasspecifika avelsstrategier för Jaktspringerspaniel

**Tillägg till RAS-dokumentet
för Springer Spaniel**
Utarbetat av Jaktspaniels i Sverige (JIS) mars 2014

INLEDNING

Denna del av RAS för springer spaniel avser den typ som ofta benämns jaktspringer. Eftersom det inom springerspanielrasen utvecklats två typer av hundar, har springerspanielklubben bett klubben Jaktspaniels i Sverige att beskriva den i antal mindre förekommande jakttypen, eftersom typerna skiljer sig åt i vissa avgörande aspekter.

Andelen jaktspringrar var 11,3% (382 av 3396) för perioden 2008-2012. Siffran är baserad på nyregistreringar. Underlaget är hämtat från den officiella Rasdatan för jaktspringer, som JiS har tagit fram ihop med Jörgen Norrblom som administrerar Rasdata.se. Svenska Kennelklubbens databas skiljer inte jakttypen från den i Sverige mer vanliga springerspanieln som vi här väljer att kalla "utställningstypen".

Rasdata för jaktspringer var klart under våren 2012

JIS' UPPGIFT I AVELSFRÅGOR

Under 2010 skapades en arbetsgrupp på fyra personer som ska arbeta med avel och hälsa hos jaktspaniels.

Denna grupp ska huvudsakligen arbeta med att::

- Definiera och kartlägga vilka hälsoproblem som finns hos jaktspaniels
- Informera uppfödare och valpköpare om dessa hälsoproblem
- Ge råd i avelsfrågor med syftet att begränsa sjukdomsfall utan att förlora goda jaktegenskaper och bredden i avelsbasen.

Gruppen ska också ansvara för att uppdatera detta dokument efter nästa femårsperiod, f.o.m 2013 t.o.m 2017.

Definition, jaktspringer:

En springerspaniel som varit avlad på rena jaktlinjer i minst tre generationer.

1. JAKTSPRINGERNS HISTORIA

Springerspanieln som ras delades i de två olika typerna för drygt hundra år sedan. Det var olika intressen och användningsområden hos uppfödarna i Storbritannien som medverkade till att det blev en uppdelning. De som jagade med sina hundar avlade på de jaktliga egenskaperna och brydde sig mindre om utseendet. Hos uppfödare med utställning/sällskap i fokus blev utseendet det som huvudsakligen prioriterades. Utifrån de olika intresseinriktningarna har två tämligen homogena typer utkristalliserats med olika drag både vad gäller utseende och jaktliga egenskaper.

I mycket generella ordalag är jaktspringern en hund med mindre pälsmängd, den har högre öronansättning, bredare skalle, mindre utfyllt nosparti och i regel något lättare kropp jämfört med utställningstypen. Inom jaktspringern finns en variation avseende utseende- och storlek, med både stora som små hundar, med finare och grövre benstommar. Eftersom de jaktliga egenskaperna är överskuggande i avelsarbetet, har inget specifikt utseende prioriterats, vilket kan vara en förklaring till variationen i utseende. Självklart kan enskilda uppfödare ha utseendemässiga preferenser, men det är inget som slagit igenom på typen som helhet.

Jaktspringerns historia i Sverige

Den första springersspanieln av rena jaktlinjer, kom till Sverige på tidigt 1970-tal och sedan mitten av 80-talet har antalet ökat sakta men säkert. De allra flesta importerade hundar har kommit från Storbritannien.

2. JAKT

Springern arbetar som en stötande och apportrande småvilt hund och kommer bäst till sin rätt då det är ganska viltrikt i en småbruten terräng. En springerspaniel arbetar mycket intensivt i nära kontakt med sin förare och med svepande rörelser "likt vindrutetorkare" under sitt arbete.

Springerns arbete innebär att den finner och stöter allt vilt inom skotthåll för jägaren och hagelbössan. Vid uppflog/uppsprång och skott skall hunden stanna (ev. sitta) och förhålla sig lugn. Den ska därefter apportera dött eller skadat vilt på kommando.

Jaktformen kräver hundar med stor jaktlust, uthållighet, samarbetsvilja och dresserbarhet. Jaktegenskaper som väger mycket tungt i avelsarbetet.

Jaktprov

Jaktegenskaperna prövas och dokumenteras på jaktproven. På proven startas hundar av jakt- och utställningstyp. Andelen jaktspringrar kontra utställningsspringrar på jaktproven har sedan 2008 legat på runt 75-87 %, under 2012 sjönk förhållandet p g a de nya NBP A-B proven, då blev resultatet 67 %. I perioden från 2003-2007 var andelen 69-83 %. I Sverige arrangeras det drygt 20 fältprov per år.

Tabell 1: Jaktprovstatistik.

Genomsnittligt antal ekipage, starter, andel hundar till pris och provtillfällen i femårsperioderna efter år 2003.

Period	Ekipage	Starter	Andel till pris	Provtillfällen
2003-2007	127	584	59 %	111
2008-2012	151	732	45 %	108

Den höga andelen hundar som går till pris visar att hundarna genomgående håller hög kvalitet med tanke på jaktegenskaper. Vi ser också att det är en ökning i antal provtillfällen. Jaktproven har också förändrats något under perioden. 2012 fick vi nya jaktprovsregler som i stort är anpassade till de engelska reglerna. Vi anpassar oss till det brittiska systemet med parsläpp och det ökande antalet brittiska domare har medfört att vi ställer högre krav på hundarna.

Målsättning - jakt:

- Att upprätthålla den höga kvaliteten på jaktegenskaperna
- Att öka intresset för rasen som jakthund

Strategi:

- Fortsätta att utveckla provverksamheten, både i topp och bredd.
- Informera och visa fram springersspanieln i jaktliga sammanhang.
- Göra aktiviteter och resultat lättillgängliga och uppdaterade via Internet

3. AVEL

Det registreras årligen ett litet, men ökande, antal jaktspringrar i Sverige. Till största delen importeras jaktspringern från Storbritannien, i mindre grad finns ett utbyte med våra grannländer, vilket bidrar till att öka bredden i avelsbasen.

Tabell 2: Registreringar

Antal svenskfödda kullar, valpar/kull, genomsnittlig kullstorlek och importen under två femårsperioder

Period	Kullar	Valpar	Kullstorlek	Importer
2003-2007	67	416	6,2	31
2008-2012	60	365	6	17

Vi ser att det registrerades 435 nya jaktspringrar i SKK under den första femårsperioden. Under nästa period var antalet registreringar något lägre 382, vilket innebär en minskning med 15 %.

Importer är viktiga för att bredda avelsbasen. Siffrorna i tabellen kan dock vara missvisande i det här sammanhanget, då många av individerna är kullsyskon. Det egentliga bidraget är därför mindre än vad som framgår här.

Hanhundar i avel

Uppfödarnas val av hanhundar är viktiga för rasens utveckling, både när det gäller kvalitet och bibehållande av genetisk mångfald.

Tabell 3: Hanhundar

Antal använda hanar i avel, ursprung (import eller svensk) och om de är jaktprovsmeterade.

Period	Antal	Svenskfödd	Importerad	Registrerad i utlandet	Prem.
2003-2007	31	20	8	3	23 (74 %)
2008-2012	26	11	11	4	21 (81 %)

Åtta av hanarna i tabellen ovan är använda i avel under bägge perioderna. Det är därmed använt 57 olika hanar på 127 kullar sedan år 2003.

Det finns åtta hanar som har fem eller fler kullar inom en femårsperiod, en av dessa hanar har kullar i båda perioderna. Viktigt att nämna är att två av de åtta hanar som har fem eller fler kullar är halvbröder.

Enligt SKK:s riktlinjer i små populationer bör en hane inte ha fler avkommor efter sig än 5 % av det registrerade antalet avkommor under en 5 års period.

Andelen jaktprovsmeterade hanar som har använts i avel har ökat något under den sista femårsperioden.

Tikar i avel

Det är vanligt att hanhundar väljs ut efter mer stränga kriterier än tikar. Därför kommer det att, i de flesta populationer, vara färre hanar än tikar som används i avel.

I tabellen nedan ser vi på tikarna som är använda i avel under de sista två femårsperioderna.

Tabell 4: Tikar

Antal använda i avel, ursprung (svenskfödd eller importerad) och om de är jaktprovsmriterade.

Period	Antal	Svenskfödd	Importerad	Premierad
2003-2007	57	51	6	31 (64 %)
2008-2012	48	37	11	31 (65 %)

Tio av tikarna är använda i avel under bägge perioderna, alltså är 105 tikar mödrar till de 127 kullarna. Andelen jaktprovsmriterade tikar är något lägre än för hanarna.

Målsättning - avel:

- Att upprätthålla bredden i avelsbasen
- Att det ökande antalet jaktspingrar inte medför en försämring av kvaliteten

Strategi:

- Undvika parningar med nära besläktade individer
- Fortsatt användning av ett stort antal olika hanhundar i avel
- Att fortsätta med import och användning av avelsdjur från utlandet
- Avelsdjuren bör i så stor grad som möjligt vara meriterade på jaktprov.

4. HÄLSA

Jaktspingern upplevs av de flesta som en frisk ras. Det finns inte heller mycket dokumentation på förekomsten av sjukdomar. I rasens hemland, Storbritannien, utförs det få undersökningar då det gäller ärftliga sjukdomar. Vid de tillfällen detta har gjorts, har inte eventuella diagnoser blivit offentliggjorda men det är mycket som tyder på att detta är på väg att ändras. "Health-screening" är nu för tiden ett hett tema i rasens hemland.

JIS (Jaktspaniels i Sverige) kommer att fortsätta samla dokumentation och med att kartlägga jaktspingerns generella hälsostatus.

I Sverige har jaktspingern följt samma hälsoprogram som utställningstypen. Det innebär att avelsdjuren ska ha känd höftledstatus innan det kan registreras avkommor efter dem. Många uppfödare har dessutom frivilligt valt att ögonspegla sina hundar.

Svansskador är mycket vanliga. Vi saknar dokumentation, men har tillräckligt med belägg för att tro att problemet har stor betydelse.

Höftledsdysplasi (HD)

HD är inte ovanligt på jaktspingern. Vi vet än så länge inte så mycket om hur stort problemet är för den enskilda individen. Det är däremot inte sannolikt att svag grad (C) leder till kliniska symtom. Instabila leder medför utveckling av artros. Kliniska symtom är smärta, ataxi (nedsatt koordination av musklerna), nedsatt rörlighet och sämre uthållighet. Graden av artros hänger ofta samman med graden av kliniska symtom.

Tabell 5 Höftledsröntgen under perioden 2008-2012

	Registrade	Röntgade	%	HD	%
Jakttyp	382	191	50	45	23,5
Utst.typ	3014	1192	39,5	164	13,8

I tabellen ovanför ingår de hundar som är röntgade två gånger. Den egentliga andelen röntgade är därför något färre än 50%. Andelen med HD diagnos är emellertid relativt korrekt.

1/1-2000 blev metoden för avläsning och graderingen ändrad, bl a för att den skulle anpassas till en FCI standard. Under samma tid ökade HD-frekvensen på springerspaniel (båda typerna). Det diskuteras om den nya avläsningsmetoden, som innebär en mätning av den sk Norbergs vinkel, kan tillämpas på alla raser. Det har uttryckts påståenden som att metoden inte passar för kortbenta (sk chondrodystrofa) raser.

Det är emellertid inga tvivel om att den ideala höftleden är den med en höftkula som ligger stabilt i en djup och korrekt formad skål. En sådan led kommer att bedömas som frisk, oavsett vilken metod som används för avläsning. Problemet är, i många fall, att gränsen mellan "sjuk" och "frisk" är svår att fastställa.

Målsättning - HD

- Kartlägga betydelsen av HD-status för enskilda individer och för populationen
- Undersöka effekten av ett hälsoprogram mot HD

Strategi

- Undersöka ett antal äldre hundar, med och utan HD, för kliniska symtom - helst med hjälp av röntgen och klinisk undersökning av veterinär.
- Göra statistiska beräkningar som fastslår betydelsen av avelshundens HD-status. Se på möjligheterna för att utarbeta en användning av HD-index.

Ärftliga ögonsjukdomar

Progressiv retinal dystrofi (PRA) och katarakt har ingått i hälsoprogrammet, och räknas som ärftlig på springerspanieln. Sjuka hundar blir blinda. Hälsoprogrammet innebär att avelshundar ska ögonlysas varje år. Ärftliga ögonsjukdomar är sannolikt inte så utbredd på jaktsspringern.

PRA

Den mest vanliga formen av PRA hos springer, är PRA Cord1. Arvsgången är recessiv, vilket innebär att båda föräldrarna måste ha anlaget för att avkomman ska bli sjuk. Sjukdomsdebuten varierar från 1 år till 7 år, men kan även debutera senare i livet, dvs efter att hunden redan är använd i avel. Vid ögonlysning kan man ställa diagnosen innan kliniska symtom uppstår. En gentest finns numera tillgänglig men ersätter inte ögonlysningen. Det finns fler former av PRA, förekomst och arvsgång är inte känt.

I Sverige finns det inga kända fall av PRA på jaktsspringer. Det är inte känt om någon jaktsspringer är DNA testad för PRA Cord1, då detta bygger på frivillig rapportering till Springerklubben, som för statistik över resultaten, ingen rapportering sker till SKK. Det är Animal Helat Trust som utför testet som är ett sk svabbtest. Värdet av gentesten har varit och är fortfarande omdiskuterat.

I Storbritannien finns det ett fåtal jaktsspringer som är bärare av PRA Cord1. Testerna är i de fallen utförda av Animal Health Trust och finns registrerade hos The Kennel Club

Katarakt

Katarakt kan vara ärftlig och icke-ärftlig. Diagnosen kan ställas på ett tidigt stadium vid ögonlysning. Senare i förloppet kan det ses med enklare undersökningar. Det finns jaktspringrar med ärftlig katarakt. Arvsgången är dominant. Icke-ärftlig katarakt uppstår till exempel efter trauma. Våra jakthundar är extra utsatta för skador på ögonen på grund av sättet de jagar på.

Målsättning - ögonsjukdomar

- Undvika ärftliga ögonsjukdomar
- Kartlägga förekomsten hos jaktspringer

Strategi

- Fortsätta med ögonlysning av avelsdjur
- Noggrann utredning av de fall med ögonsjukdom där diagnos, orsak eller arvsgång är okänd. Vid behov bör också nära släktingar undersökas.

Svansskador

Svanskuperingsförbudet trädde i kraft 1989-01-01, efter det ser vi många olika varianter på hur svansen bärs och hur lång den är.

I rasstandarden för Engelsk springer spaniels står det att, svansen skall vara lågt ansatt och får aldrig bäras över rygglinjen. Den skall vara väl behårad. Svansrörelserna skall vara livliga. Svansen skall vara i balans med hunden i övrigt. Vad gäller svanslängden på jaktspringerns svans så varierar den betydligt. Medellängden ligger på ca 4-5 cm över hasspetsen.

Jaktspringrar med en ickekuperad svans slår ofta sönder svansen under jakt. Skadorna kan vara allt ifrån småsår till nekroser och frakturer. På området av den yttersta halvdelen av svansen är det svårt att få skador och sår att läka. Amputation av svansen är oftast den enda lyckade lösningen.

Skador och amputation är både smärtsamt och riskabelt. I rasens hemland (och i andra europeiska länder) är det ett generellt kuperingsförbud, men arbetande hundar som till exempel jaktspaniels är undantagna från förbudet.

I en nygjord studie gjord på Glasgow University fann man att nästan 57% av alla jaktspaniels led av svansskador under jaktsäsongen 2010-2011. Hela artikeln finns att läsa i The Sunday Times som utkom den 9 februari 2014.

Målsättning – svansskador

- Att minska antalet svansskador i samband med jakt
- Att verka för att få till stånd ett dispensförfarande rörande svanskupering, enligt engelsk modell

Strategi

- Att kontakta engelska klubbar för att ta del av deras erfarenheter
- Att sammanställa en skrivelse till SKK och Jordbruksverket tillsammans med övriga jakthundsklubbar med liknande problem

5. MENTALITET OCH EXTERIÖR

En jaktspringer ska vara glad, pigg och nyfiken med stort mod och med en vilja att vara till lags.

De flesta jaktspringrar har utmärkt temperament. Jaktproven testar i stor grad hundarnas mentalitet.

Jaktspringerns exteriör bedöms inte på utställningar. Typen är inte speciellt homogen jämfört med raser som traditionellt ställs ut. Det är bara rastypisk funktion som man har fokuserat på. Detaljer som inte gäller hälsa, rastyp och jaktlig funktion läggs ingen större vikt vid. En jaktspringer bör vara normalt konstruerad och utan extrema drag.

Målsättning - mentalitet och exteriör

- Att bibehålla den goda mentaliteten
- En sund exteriör som är väl anpassad till den rastypiska funktionen

Strategi

- Avla på hundar med dokumenterade jaktegenskaper
- Undvika avel på hundar med osunda exteriöra drag